

Fysisk tillgänglighet

vid Göteborgs universitet

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	1
1. INLEDNING	2
1.1 Bakgrund	3
1.2 Uppdraget	4
1.3 Avgränsning	4
2. METOD OCH GENOMFÖRANDE	5
2.1 Insamlande	5
2.2 Tillgänglighet vid insamling av materialet	6
2.3 Notapparaten i detta dokument	6
3. TILLGÄNGLIGHET	7
3.1 Handlingsplan för tillgänglighet	7
3.2 Myndigheten för handikappolitisk samordning	7
3.2.1 Fysisk tillgänglighet i lokaler enligt Handisam	8
3.2.2 Hur följs den fysiska tillgängligheten upp från Handisam?	10
3.3 Resultat för tillgänglighet	14
4. MÅL VAD GÄLLER DEN FYSISKA TILLGÄNGLIGHETEN VID DE OLIKA FAKULTETERNA 2011	15
4.1. Humanistisk fakultet	15
4.1.2 Institutionerna	15
4.2 Samhällsvetenskaplig fakultet	15
4.2.1 Institutionerna	15
4.3 Handelshögskolan	15
4.3.1 Institutionerna	16
4.4 Sahlgrenska Akademin	16
4.4.1 Institutionerna	17
4.5 IT-fakulteten	17
4.5.1 Institutionerna	17
4.6 Naturvetenskaplig fakultet	17
4.6.1 Institutionerna	17
4.7 Utbildningsvetenskaplig fakultet	17
4.7.1 Institutionerna	18
4.8 Konstnärlig fakultet	18
4.8.1 Institutionerna	18
4.9 Universitetsbiblioteket	19
4.10 Resultat mål för den fysiska tillgängligheten	19
5. ARBETSMILJÖKOMMITTÈERNA	20
5.1 Arbetsmiljöprotokollen	21
5.2 Resultat för arbetsmiljökommittéerna	23
6. HANTERING AV BRISTER I TILLGÄNGLIGHETEN	23
7. SAMMANFATTNING AV OBSERVATIONER I ANLEDNING AV DENNA UNDERSÖKNING	23

FÖRORD

Göteborgs universitet ska vara en plats som välkomnar alla, oavsett bakgrund. Studenterna som studerar vid Göteborgs universitet ska kunna känna sig delaktiga och ha lika förutsättningar att genomföra sina studier. Under studieåren är universitetet en plats där studenterna tillbringar mycket tid vid och därför ska lokalerna vara anpassade så att studenterna kan bedriva sina studier såväl som att anställda ska ha en bra arbetsplats. Den fysiska tillgängligheten är en mycket viktig fråga för både anställda och studenter.

När det gäller tillgänglighetsanpassning, ser förhållandena bra ut vid Göteborgs universitet i jämfört med andra myndigheter i Sverige. Dock kan vi se att det finns mycket mer att arbeta med kring den fysiska tillgängligheten. En del byggnader är helt enkelt inte lämpliga att ha undervisning i för alla och de kan vara svåra att förändra. Det sista vi önskar är att duktiga studenter tvingas tacka nej till utbildningsplatser på grund av att de helt enkelt inte kan ta sig runt i lokalerna eller att något annat hindrar deras utbildningsmöjligheter. Lyckligtvis är detta inte en alltför vanlig förekomst, vad vi känner till.

Arbetsmiljö är en fråga som vi ibland upplever hamnar i skymundan därför att det kan vara svårt att veta hur man ska lösa problemen eller att ansvariga personer inte är insatta i hur det borde vara. Detta är mycket synd, då arbetsmiljö är mycket viktigt och utgör en grund för hur studenter mår och presterar. Att studerandearbetsmiljöombud (SAMO) arbetar med frågorna och för upp dem på dagordningen är ibland mycket viktigt för att sprida kunskap om de brister som finns i våra universitetsmiljöer. Vi är därför väldigt nöjda över det arbete som vårt nätverk bidrar till. Det borde ligga i allas intresse att bidra och verka för en god arbetsmiljö. Den fysiska tillgängligheten är en del av arbetsmiljön och om den biten inte fungerar blir det svårt att kunna garantera att alla ska kunna studera vid Göteborgs universitet.

Den här rapporten behandlar den fysiska tillgängligheten, men vi vill även betona vikten av den psykosociala arbetsmiljön. Den psykosociala arbetsmiljön utgör lika stor del som den fysiska arbetsmiljön. Att arbeta med detta har dock inte varit en del av uppdraget.

Nathalie Norberg, Ordförande & Eva Jonson, Vice Ordförande
Göteborgs universitets studentkårer
2011/2012

1. INLEDNING

Denna rapport kommer att behandla den fysiska tillgängligheten vid Göteborgs universitet. *En ökad tillgänglighet handlar om den demokratiska rätten att kunna röra sig fritt och kunna verka i samhället även för personer med funktionsnedsättning.*¹ **Från patient till medborgare**² heter den nationella handlingsplanen för handikappolitiken som riksdagen antog under år 2000. I denna plan står det att alla enkelt avhjälpna hinder skall vara undanröjda vid utgången av år 2010.³

Med enkelt avhjälpna hinder menas att de skall vara rimliga att avhjälpa med hänsyn till praktiska och ekonomiska förutsättningar. Det som enligt Boverket⁴ räknas som olika typer av hinder i den fysiska miljön är: *mindre nivåskillnader, tunga dörrar, kontrastmarkeringar, varningsmarkeringar, skyltning, belysning, balansstöd (ledstänger), ljudmiljö, fast inredning, parkeringsplatser för handikappfordon.*⁵

*Vem som är ansvarig avgörs av vem som rättsligt råder över hindret och att det åtgärdas. I de flesta fall är det byggnadens ägare, men det kan istället vara en verksamhetsutövare som hyr en lokal. Ofta är det praktiskt att börja med att kontakta byggnadens ägare men hur ansvarsfördelningen mellan ägaren och verksamhetsutövaren ser ut behöver klargöras i det enskilda fallet.*⁶

Enligt Boverket gäller detta de lokaler dit allmänheten har tillträde.⁷

I den internationella handlingsplanen **Från patient till medborgare** står också att läsa

*Statliga myndigheter bör integrera handikapperspektivet i den ordinarie verksamheten. Utgångspunkten bör vara FN:s standardregler⁸ och de nationella målen för handikappolitiken. Myndigheterna bör se till att lokaler, verksamhet och information är tillgänglig för personer med funktionshinder. Kraven på tillgänglighet och användbarhet bör genomsyra statliga byggprojekt. Förtydligade krav bör därför ställas vid upphandling i samband med byggprojekt. Motsvarande krav bör även ställas vid förhyrning av lokaler.*⁹

Om hindren inte åtgärdas kan byggnadsnämnden besluta om sanktioner mot den husägare som inte följer reglerna.¹⁰

Den 4 juni 2010 presenterade regeringen departementspromemorian **Bortom fagert tal - om bristande tillgänglighet som diskriminering** (Ds 2010:20).

I promemorian föreslås att det i diskrimineringslagen (2008:567) ska införas en ny bestämmelse om förbud mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet

¹ <http://www.boverket.se/Tillganglighet/>. Datum 2012-04-13.

² Prop. 1999/2000:79, Från patient till medborgare- en nationell handlingsplan för handikappolitiken.

³ Prop. 1999/2000:79, Från patient till medborgare- en nationell handlingsplan för handikappolitiken, sidan 1.

⁴ Boverket är en förvaltningsmyndighet för frågor om byggd miljö och hushållning med mark- och vattenområden, för fysisk planering, byggande och förvaltning av bebyggelsen och för boendefrågor.

⁵ Boverket, Enkelt avhjälpna i lokaler- dags att åtgärda, sidan 2.

⁶ Boverket, Avhjälpna hinder, sidan 13.

⁷ Boverket, Enkelt avhjälpna i lokaler- dags att åtgärda, sidan 12.

⁸ FN:s standardregler är 22 stycken. Regel nummer 5 handlar om fysisk tillgänglighet tillgång till information och kommunikation.

⁹ Från patient till medborgare, sidan 32.

¹⁰ <http://www.boverket.se/Bygga--forvalta/Enkelt-avhjalpta-hinder/Regler/>. Datum 2012-04-13.

för personer med funktionsnedsättning. Bestämmelsen omfattar situationer där någon missgynnas genom underlåtenhet att vidta skäligen åtgärder för tillgänglighet så att personer med en funktionsnedsättning kommer i en situation som är jämförbar med den för personer utan sådan funktionsnedsättning. Diskrimineringsförbudet föreslås gälla för alla de samhällsområden där diskrimineringslagens övriga regler gäller i dag.¹¹

De lagförslag som läggs fram i promemorian föreslås träda i kraft den 1 juli 2012, med undantag för den terminologiska ändringen i 1 kap. 2 § regeringsformen som, av konstitutionella skäl, föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.¹²

Den 16 juni 2011 presenterade regeringen en promemoria **Strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken i Sverige 2011-2016**.¹³ Promemorian innehåller konkreta mål för samhällets insatser, samt hur resultaten skall följas upp under de kommande fem åren. Ett av dessa mål är att förbättra den fysiska tillgängligheten för människor med funktionsnedsättning och att ge Boverket uppdrag att arbeta enligt de delmål som regeringen föreskriver.

Det är därför av stor vikt att det som byggs i dag uppfyller de krav på tillgänglighet som finns i Plan- och bygglagen (2010:900). I lagen finns utförliga regler kring tillgänglighet i den bebyggda miljön vid nybyggnad, ombyggnad och ändring. Enligt lagen skall även enkelt avhjälpna hinder avhjälpas för att förbättra tillgängligheten i befintliga lokaler dit allmänheten har tillträde och på befintliga allmänna platser. Tillgänglighetsproblematiken i dag handlar framför allt om tillämpningen av lagen och okunskap om tillgänglighetsfrågor, vilket bland annat kan leda till felaktigheter under plan- och byggprocessens gång. Tidigare utredningar, bland annat Byggprocessutredningen (M 2007:06) och Äldreboendedelegationen (S 2006:03), har också konstaterat att tillsynen bör skärpas eftersom tillgänglighetskraven i lagen i vissa fall kringgås.¹⁴

1.1 Bakgrund

I Göteborgs universitets studentkårers, GUS, verksamhetsplan för verksamhetsåret 2011-2012 står det att GUS skall se över tillgängligheten i universitetets lokaler i synnerhet för studenter med olika funktionsnedsättningar. GUS skall med hjälp av ombuden följa upp åtgärder som universitetet bör ha vidtagit angående den fysiska tillgängligheten. Detta skall resultera i en rapport.¹⁵ På Göteborgs universitets hemsida för tillgänglighet står att läsa:

Universitetet ska så långt som möjligt vidta sådana åtgärder att det blir möjligt för personer med funktionshinder att besöka, studera och arbeta vid universitetet på lika villkor som en person utan funktionshinder.

Detta innebär att universitetet arbetar med att göra lokaler, verksamhet och information tillgängliga. Det innebär också att beakta tillgänglighetsperspektiv vid upphandling men också se till att kunskap finns att bemöta människor med funktionshinder på ett positivt sätt och att ta hänsyn till individuella behov.

Tillgänglighetsarbetet vid Göteborgs universitet beskrivs i styrdokumentet [Handlingsplan för tillgänglighet 2009 – 2012](#).

¹¹ <http://www.regeringen.se/sb/d/12477/a/147332>. Datum 2012-04-13.

¹² Bortom fagert tal - om bristande tillgänglighet som diskriminering sidan 22.

¹³ En strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken, Regeringskansliet.

¹⁴ http://www.nypbl.se/wp-content/uploads/dokumentation_worksho. Datum 2012-04-13.

¹⁵ Denna rapport är skriven av Charlotte Larsson, ombud, på GUS.

Riktlinjer

Regeringen har givit de statliga myndigheterna ett särskilt uppdrag att förbättra tillgängligheten. I förordning 2001:526¹⁶ slås fast att dessa ska "särskilt verka för att deras lokaler, verksamhet och information är tillgängliga för människor med funktionshinder". Ett riktmärke är att dessa riktlinjer bör vara uppfyllda år 2010.¹⁷

1.2 Uppdraget

Mot bakgrund av ovanstående påbörjades rapporten över fysisk tillgänglighet vid Göteborgs universitet i december 2011. Denna fråga är mycket aktuell främst med tanke på att alla enkelt avhjälpna hinder i publika miljöer borde ha varit undanröjda 2010. Universitetet hyr sina lokaler och bör därför kunna ställa hårda krav på dem som hyr ut lokalerna när det gäller fysisk tillgänglighetsanpassning. Uppdraget från GUS bestod i att ta fram och gå igenom:

Tillgänglighetsplaner

- Undersöka vilka tillgänglighetsplaner som finns vid universitetet.
- Har fakulteterna och institutionerna tillgänglighetsplaner?
- Är de uppdaterade?
- Har de konkreta mål?
- Finns det uppföljningsdokument för tillgängligheten?

Arbetsmiljökommittéerna

- Undersöka hur arbetet i arbetsmiljökommittéerna har gått och om de har haft konkreta mål i sitt arbete? Detta gäller under femårsperioden, 2007-2011.
- Har arbetet följts upp?
- Hur många av fallen som de tar upp har de löst?

Lokaler

- Vilka lokaler har universitetet?
- Vilka används mest av studenterna?

Fältstudie

- Försök att ta hjälp av sektionerna och kårerna som har större kännedom om hur tillgängligheten är i deras lokaler.
- Har de lagt märke till något speciellt?
- Hur är tillgängligheten för rullstolar/permobil?
- Finns hörselslingor?
- Är trappsteg, ingångar, större hinder markerade?
- Är tunga dörrar, svåra lås/handtag åtgärdade?
- Finns farliga hissar?
- Annat som är uppenbart farligt för arbetsmiljön?

Att nämna

- Undersök vilka förändringar som har skett för att förbättra tillgängligheten de senaste 5 åren.
- Finns det fler förändringar planerade?

1.3 Avgränsning

¹⁶ Förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken.

¹⁷ <http://gu.se/omuniversitetet/vision/jamlikhet/verksamhetsomraden/Tillgänglighet/>. Datum 2012-04-13.

Göteborgs universitet håller på att inventera alla sina fastigheter med hjälp av Vectura.¹⁸

Vi har nu i stort sett inventerat Higabs och AkHus' fastigheter vilket omfattar ca 80% av GU's totala lokalarea. Fortsättning följer under våren med resterande fastigheter. Efter sommaren påbörjar vi arbetet med att sammanställa åtgärderna och titta på kostnaderna.

Inventeringen omfattar de allmänna ytorna, dvs entréer, receptioner, HWC, huvudhiss, trappor, bibliotek, större hörsalar, läsesalar mm. I princip dit allmänheten har tillträde och vi som myndighet har krav på oss att inventera och åtgärda. För övriga ytor finns en beredskap så att vi tillsammans med fakulteterna/institutionerna snabbt kan åtgärda uppkomna behov.

GUS kommer, när den är färdigställd, att få ta del av Göteborgs universitets lokalinventering. Lokaler och delar av fältstudien utgår därför ur denna rapport. Vad gäller resterande del av fältstudien kommer den att gås igenom under avsnittet om de Lokala arbetsmiljökommittéerna. Lokala arbetsmiljökommittén block X (10), Gemensamma förvaltningen och LUN¹⁹ utgår, eftersom denna inte handhar studentkontakter på samma sätt som fakulteterna och dess lokala arbetsmiljökommittéer.

Som ni också konstaterat har LUN inga undervisningslokaler, och det är därför lämpligt att LUN inte ingår i denna rapport. Men det kanske kan vara intressant för er att veta att hela kansliet kommer att flytta till nya lokaler på Skolgatan i juni, och vi arbetar med att göra framför allt de delar av lokalerna som är öppna för studenter tillgängliga för alla. Vi har ju en hel del studentbesök till våra studievägledare och VFU-samordnare.²⁰

2. METOD OCH GENOMFÖRANDE

I Göteborgs universitets *Handlingsplanen för tillgänglighet 2009-2012*²¹ står att läsa:

Synpunkter kring brister i tillgänglighet för personer med nedsatt funktionsförmåga ska hanteras dels genom linjeorganisationen dels genom arbetsmiljö- och likabehandlingsarbetet. Ansvar: Samtliga chefer.²²

Protokollen från de olika fakultetsvisa lokala arbetsmiljökommittéerna och likabehandlingsplanerna spelar därför en viktig roll i denna rapport. Dessa visar hur fakulteterna arbetar med den fysiska tillgängligheten. Handlingsplanen för tillgänglighet är universitetsgemensam, vilket innebär att fakulteterna inte har egna separata tillgänglighetsplaner. I varje fakultets likabehandlingsplan skall dock ett avsnitt som behandlar den fysiska tillgängligheten och vilka mål fakulteten har satt upp gällande denna ingå.

2.1 Insamlande

¹⁸ E-post från ansvarig, Håkan Nilsson, Göteborgs universitet, 2012-04-27.

¹⁹ Lärarutbildningsnämnden.

²⁰ E-post från Tove Westerberg, Lärarutbildningsnämnden, 2012-04-25.

²¹ Handlingsplan för tillgänglighet 2009-2012, Dnr A 11 952/09.

²² Handlingsplan för tillgänglighet 2009-2012, Dnr A 11 952/09, sidan 3.

Insamlandet av samtliga lokala arbetsmiljöprotokoll åren 2007-2011 påbörjades i början av december 2011 och innefattade de 10 lokala arbetsmiljökommittéerna, samt den centrala arbetsmiljökommittén. Utöver dessa ingick även Handlingsplan för tillgänglighet, fakulteternas likabehandlingsplaner 2011, samt de lokala institutionsvisa likabehandlingsplanerna från 2011. Alla lokala arbetsmiljöprotokoll lästes igenom och frågor som rörde den fysiska tillgängligheten markerades och lades därefter in i en databas, File Maker Pro, efter fakultet och datum för mötet. I de fakultetsvisa likabehandlingsplanerna skall fakulteternas mål för 2011 vad gäller fysisk tillgänglighet finnas, varför även dessa spelar en viktig roll för denna rapport.

2.2 Tillgänglighet vid insamling av materialet

I Göteborgs universitets *Handlingsplan för tillgänglighet 2009-2012* står att läsa följande:

Inventering av information och kommunikation är utförd. Utbildning av anställda i syfte att skapa tillgängliga webbsidor har pågått under år 2009 och kommer att fortsätta under år 2010. /../ Utvecklande av tillgänglighetsanpassade webbsidor pågående projekt inom Externa relationer. Information och utbildning av webbansvariga under 2010 ombesörjes av Externa relationer. Utveckling av information och telefoni utförs av IT-service.²³

Tillgänglighet vad gäller universitetets webbsidor är en del av de mål som skall vara uppfyllda under 2010. Detta mål är uppfyllt och det finns "tillgängliga" webbsidor för Göteborgs universitet.²⁴ Även om denna rapport främst behandlar den fysiska tillgängligheten är det ändå intressant att se hur generellt tillgängliga Göteborgs universitets webbsidor de facto är, eftersom insamlandet av materialet gjordes via dessa webbsidor.

Tillgängligheten vad gällde att samla in lokala arbetsmiljöprotokoll och likabehandlingsplaner från Göteborgs universitets webbsidor var blandad. Alla arbetsmiljöprotokoll samt likabehandlingsplan vid naturvetenskaplig fakultet låg på deras intranät, vilket gör att utomstående inte kan komma åt dem. Detta åtgärdades dock genom att kontakta fakultetskansliet som skickade de efterfrågade dokumenten digitalt. En annan lösning som erbjöds från fakultetskansliet hade varit att få ett gästloggningskonto, men detta skulle ta åtskilliga dagar att erhålla, varför det var lättare att erhålla dem digitalt via E-post.

Vid Handelshögskolan var det en gammal adresslänk som låg uppe, varför det inte gick att ladda ner arbetsmiljöprotokollen. Efter kontakt med Handelshögskolans fakultetskansli erhöles den korrekta länken. Däremot fungerade det bra att ladda ner likabehandlingsplanen.

Vid utbildningsvetenskaplig fakultet låg endast arbetsmiljöprotokollen från 2010 och 2011 på webben, varför fakultetskansliet kontaktades och de skickade resterande arbetsmiljöprotokoll i papperskopior. Likabehandlingsplanen låg på webben och fungerade bra att ladda ner.

Vid samhällsvetenskaplig fakultet gick det inte att hitta arbetsmiljöprotokollen, men efter kontakt med fakultetskansliet skickades en länk så att samtliga efterfrågade arbetsmiljöprotokoll gick att skriva ut. Även här var likabehandlingsplanen tillgänglig och gick bra att ladda ner.

²³ Handlingsplan för tillgänglighet 2009-2012, sidorna 2-3, Dnr A 11 952/09, sidorna 2-3.

²⁴ <http://www.gu.se/omwebbplatsen/tillganglighet/>. Datum 2012-04-13.

Efter att ha öppnat ett protokoll i pdf-format på webben finns det en sökfunktion som kan användas för att söka i protokollen. Denna sökfunktionen fungerar inte i alla de pdf-filer som protokollen utgör. Om sökfunktionen hade fungerat skulle detta ha underlättat mycket för läsaren.

2.3 Notapparaten i detta dokument

För att underlätta för läsaren ges noterna en löpande numrering. Detta innebär att samma not som t.ex. *Handlingsplan för tillgänglighet 2009-2012* kan ha fått olika nummer på olika sidor.

3. TILLGÄNGLIGHET

3.1 Handlingsplan för tillgänglighet

Vid Göteborgs universitet finns det en universitetsgemensam *Handlingsplan för tillgänglighet*, vilken är beslutad av rektor att gälla mellan åren 2009-2012. Utöver handlingsplanen för tillgänglighet innehåller även *Likabehandlingspolicyn*²⁵ vid Göteborgs universitet mål för fysisk tillgänglighet. I fakulteternas likabehandlingsplaner ingår mål för tillgänglighet som en del i deras respektive likabehandlingsplan. Även institutionerna har likabehandlingsplaner och även här skall den fysiska tillgängligheten utgöra en del av desamma.

3.2. Myndigheten för handikappolitisk samordning

3 § Myndigheterna skall, när det finns anledning till det, samråda med Myndigheten för handikappolitisk samordning om hur insatser enligt denna förordning skall utformas. Förordning (2005:1081).²⁶

Myndigheten för handikappolitisk samordning²⁷, Handisam, är den myndighet som samordnar funktionshinderspolitiken i Sverige. Handisams arbete styrs av de mål och strategier för handikappolitiken som riksdagen har slagit fast. Handisam är en stabsmyndighet som rapporterar direkt till regeringen. Enligt Handisam har var femte person någon typ av funktionsnedsättning. Många av dessa personer arbetar eller studerar vid ett universitet. Regeringen har givit de statliga myndigheterna ett särskilt uppdrag att förbättra tillgängligheten. I *Förordning 2001:526 om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken* slås fast att myndigheterna skall

"Genomförandet av de handikappolitiska målen

1§ Myndigheter under regeringen skall utforma och bedriva sin verksamhet med beaktande av de handikappolitiska målen. Myndigheterna skall verka för att personer med funktionshinder ges full delaktighet i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor. Myndigheterna skall särskilt verka för att deras lokaler, verksamhet och information är tillgängliga för personer med funktionshinder. I detta arbete skall Förenta nationernas standardregler för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet vara vägledande

²⁵ Policy, Dnr F 1 780/07. Den centrala likabehandlingspolicyn uppdaterades 2009-12-18 enligt ett beslut av rektor och omfattar också de nya diskrimineringsgrunderna könsöverskridande identitet eller uttryck och ålder. Det beslutades att den skall gälla tills vidare.

²⁶ Förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken

²⁷ <http://www.handisam.se/>. Datum 2012-04-13.

Planering och samråd

2§ Myndigheterna skall i arbetet med att göra myndigheternas lokaler, verksamhet och information mer tillgängliga för personer med funktionshinder genomföra inventeringar och utarbeta handlingsplaner. Denna skyldighet gäller dock inte om det är uppenbart att det inte behövs med hänsyn till verksamhetens art.

3§ Myndigheterna skall, när det finns anledning till det, samråda med Myndigheten för handikappolitisk samordning om hur insatser enligt denna förordning skall utformas. Förordning (2005:1081).²⁸

Ett riktmärke är att dessa riktlinjer bör vara uppfyllda år 2010²⁹.

3.2.1 Fysisk tillgänglighet i lokaler enligt Handisam

Enligt Handisam är det upplåtelseformen som kan avgöra det ekonomiska ansvaret vid olika åtgärder vad gäller lokaler. Ansvaret för att åtgärda ett enkelt hinder ligger enligt Boverket främst på fastighetsägaren. Enligt Handisam ligger ansvaret för att åtgärda krav på den statliga myndigheten. Det ekonomiska ansvaret är en förhandlingsfråga mellan hyresgäst och fastighetsägare.³⁰

Uppföljning av verksamheten gäller byggnader eller delar där myndigheten bedriver verksamhet. Det kan vara lokaler för besökare, kundtjänst, lokaler för föreläsning, undervisning, kontor, lager, garage eller förråd. Lokalerna kan vara utspridda i landet /../. De kan även vara utspridda som ett högskolecampus.³¹

Handisam beskriver nedan vad fysisk tillgänglighet innebär.³²

5. Inventering

För att kunna sätta upp mätbara mål behövs en analys av nuläget. Därför ställer Handisam frågan om samtliga utrymmen har inventerats. Det gäller alla lokaler (som entréer, sammanträdesrum, hörsalar, toaletter, kontorsrum, bibliotek och uppehållsrum).

6. Åtgärder

Åtgärdsplanen bygger på inventeringen. Den som svarar på frågan ska här uppskatta i vilken omfattning myndigheten åtgärdat brister i tillgängligheten.

7. Tillgänglighet för personer som använder rullstol

För att myndigheten ska vara tillgänglig för de som använder rullstol finns några grundkrav. Man ska kunna ta sig in i byggnaden, in genom entrén och till de mest besökta delarna samt kunna använda en toalett. /../.Gångväg fram till entrén ska vara framkomlig. Det innebär att markbeläggningen är fast, jämn och utan kanter. Den ska inte heller vara hal eller bli hal vid regn. Gångvägen får inte heller ha trappor, trappsteg eller branta lutningar i färdriktningen, högst 1:20 på kortare sträckor på max 10 meter. Dock kan lutningen 1:12 på max 6 meter accepteras. Lutning i sidled får inte vara brantare än 1:50.

Entrén ska vara i marknivå eller kompletteras med hiss eller ramp. Förutsättningar för att en ramp ska fungera för personer med funktionsnedsättning är bland annat att lutningen är högst 1:20 i färdriktningen. Lutningen max 1:12 kan accepteras

²⁸ Förordning 2001:526 Om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken.

²⁹ Prop. 1999/2000:79, Från patient till medborgare- en nationell handlingsplan för handikappolitiken, sidan 1.

³⁰ Hur långt har du kommit i tillgänglighetsarbetet? Checklista för lokaler, sidan 10.

³¹ Hur långt har du kommit i tillgänglighetsarbetet? Checklista för lokaler, sidan 10.

³² Hur långt har du kommit i tillgänglighetsarbetet? Checklista för lokaler, sidan 11-16.

om det inte är möjligt med en flackare lutning. För att personer med rörelsehinder självständigt ska kunna använda en entré måste flera måttkrav uppfyllas. Det räcker med att tröskeln är för hög eller dörren för smal för att det ska vara ett definitivt hinder. Även om frågan om dörrbredd inte ställs i listan är det ett viktigt mått för tillgänglighet. Entrédörren måste vara tillräckligt bred för att en person som använder rullstol kan ta sig in, det vill säga 84 centimeter bred när dörren är uppställd i 90 grader, enligt Handisam. Boverkets byggregler har 80 centimeter som passagemått. Tunga svåröppnade dörrar skall ha dörröppnare. Om en dörr har dörrstängare ska den också ha dörröppnare. Dörröppningsknappen ska vara lätt att hitta och bör placeras så att rullstolsanvändaren inte behöver backa efter att ha tryckt på knappen. Dörröppningsknappen bör vara kontrastmarkerad och placeras med centrum 80 centimeter över golv eller mark, och minst 70 men gärna 100 centimeter från innerhörn eller dörrbladets framkant, enligt Boverkets byggregler.

Dörrar ska vara helt utan tröskel eller ha en låg avfasad tröskel, högst 25 millimeter med flack lutning ../ Människor med begränsad rörelseförmåga ska kunna delta i möten, undervisning och kunna arbeta på myndigheten. Personer som använder rullstol ska kunna ta sig från entrén till utrymmen som oftast används av besökare, som reception, kapprum, toaletter och mötesrum../

8. Toalett tillgänglig för personer som använder eldriven rullstol

Minst en toalett ska kunna användas av personer som använder eldriven rullstol. ../ Rummet är tillräckligt stort och att det finns tillräckligt med fritt utrymme på båda sidor om toaletten. Toalett som kan användas av den som använder eldriven rullstol ska ha en yta på 2,2 x 2,2 meter fritt utrymme, 90 centimeters, bredd på båda sidor om toalettstolen samt armstöd på båda sidor om toalettstolen.

9. Tillgänglighet för personer med nedsatt syn

Personer med starkt nedsatt syn skall kunna röra sig självständigt i lokalerna. ././ Det är viktigt att oskyddade glasytor som kan misstas för öppningar är markerade till exempel genom en mörkare eller ljusare bakgrund. Markeringarna bör placeras i ögonhöjd, gärna även lägre så att markeringen uppfattas av rullstolsrullstolsanvändare, kortvuxna och barn. Alla stora glasytor behöver inte markeras, bara de som kan misstas för öppningar. Hissar bör ha knappar med punktskrift eller siffror i relief. Anropsknapp, hisspanel och nödlarm ska kunna användas av personer med funktionsnedsättning. Det innebär bland annat att de ska vara lätta hantera och att avläsa både visuellt och taktilt. Man ska kunna känna en tydlig skillnad mellan nödlarm och stoppknapp. Tal i hissen informerar om vilken våning man befinner sig på och underlättar orientering för den som inte ser. Trappor ska kontrastmarkeras till exempel på nedersta och översta trappstegen så att de kan uppmärksammas av personer med nedsatt syn. Dörrar eller dörrkarm ska vara ljusare eller mörkare än omgivande väggar. Skyltar och symboler skall vara lätta att upptäcka och läsa. Det gäller skyltar som är viktiga för att kunna orientera sig i byggnaden, samt att hitta rätt person när man söker längs en lång korridor. Det ska vara en bra ljuskontrast mellan text och skyltbotten. Ytan ska inte ge reflexer. Skyltar eller symboler bör placeras inom intervallet 140-160 centimeter över golv så att det är lätt att komma nära skylten. Texthöjden ska vara anpassad efter läsavstånd. Som minst bör teckenstorleken vara 15 millimeter enligt Bygg ikapp (2008:73)

10. Tillgänglighet för personer med nedsatt hörsel:

../För personer som använder hörapparat ska det finnas tillgång till hörselteknisk utrustning../ Det är viktigt att den hörseltekniska utrustningen fungerar. Dessutom

ska mobil hörselteknisk utrustning och teleslingor användas så att det är omöjligt för obehöriga att avlyssna samtal./../

11. Tillgänglighet för personer med allergi eller överkänslighet

Inredning och utrustning som innebär problem för personer med allergi eller överkänslighet ska inte användas. Personer med allergi eller överkänslighet ska kunna vistas i lokalerna och använda entrén och eventuell uteplats utan att få besvär. Växter som kan innebära problem ska inte placeras vid entrén eller tas in i lokalerna./../ Björk, sälg och benjaminfikus skall undvikas./../ Städmetoder ska välja med hänsyn till personer med allergi eller överkänslighet./../

3.2.2 Hur följs den fysiska tillgängligheten upp från Handisam?

Regeringen har givit de statliga myndigheterna ett särskilt uppdrag att förbättra tillgängligheten. I **Förordning 2001:526 om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken** slås fast:

2§ Myndigheterna skall i arbetet med att göra myndigheternas lokaler, verksamhet och information mer tillgängliga för personer med funktionshinder genomföra inventeringar och utarbeta handlingsplaner. Denna skyldighet gäller dock inte om det är uppenbart att det inte behövs med hänsyn till verksamhetens art.

3§ Myndigheterna skall, när det finns anledning till det, samråda med Myndigheten för handikappolitisk samordning om hur insatser enligt denna förordning skall utformas. Förordning (2005:1081).³³

Handisam skickar varje år ut en enkät för att följa upp hur myndigheterna arbetar med tillgänglighet. Detta arbete påbörjades 2003. Jämförelser över tid visar att myndigheternas lokaler, webbplatser och informationsmaterial fungerar allt bättre för personer med funktionsnedsättningar. Utvecklingen anses, trots detta, gå allt för sakta. År 2003, när enkäten började skickas ut, fanns inte Handisam. Under denna period hade Handikappombudsmannen, HO, uppdraget att följa myndigheternas tillgänglighetsarbete.³⁴

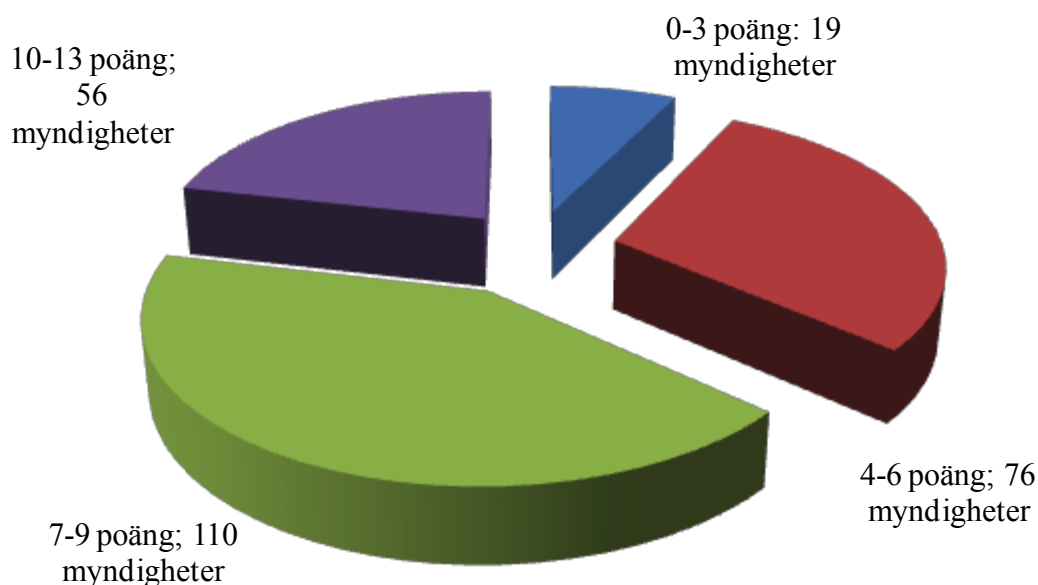
Enkäten år 2011 skickades till samtliga myndigheter som har fler än 10 anställda. Svarefrekvensen var 86% (261/303). År 2011 har Handisam jämfört enkätresultaten mellan åren 2010 och 2011. Maxpoäng myndigheterna kan få är 13. I figur 1 syns poängfördelningen för de 261 myndigheter som inkommit med svar och poängfördelning.³⁵

³³ Förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken.

³⁴ <http://handisam.se/For-dig-pa-myndighet/Uppfoljning-av-myndigheternas-arbete/Enkat-till-myndigheter-2011/>. Datum 2012-04-13.

³⁵ <http://www.handisam.se/Fakta-och-statistik/Oppna-jamforelser/Oppna-jamforelser-2011/>. Datum 2012-04-13.

Figur 1: Poängfördelning

I tabellen nedan är myndigheterna rangordnade utifrån antalet erhållna poäng. Vid denna rangordning kom Göteborgs universitet, tillsammans med ett antal andra myndigheter, på delad andra plats med 12 poäng. Boverket, Diskrimineringsombudsmannen, Handisam, Post- och telestyrelsen, samt Riksdagsförvaltningen kom på delad första plats med 13 poäng. Göteborgs universitet har gått framåt 4 poäng från år 2010.

Tabell 1: Rangordning av myndigheterna utifrån antal poäng

Rangordning	Myndighet	Poäng (max13)	Förändring från 2010
1	Boverket	13	0
1	Post- och telestyrelsen	13	+3
1	Diskrimineringsombudsmannen	13	0
1	Handisam	13	0
1	Riksdagsförvaltningen	13	+1
2	Talboks- och punktskriftsbiblioteket	12	-1
2	Göteborgs universitet	12	+4
2	Statskontoret	12	-1
2	Strålsäkerhetsmyndigheten	12	+10
2	Konkurrensverket	12	0
2	Kungliga biblioteket	12	+6
2	Lunds universitet	12	0
2	Länsstyrelsen i Värmlands län	12	

Länsstyrelsen i Värmlands län hade ingen jämförandesiffra från 2010.

Nedan följer svaren från Göteborgs universitet åren 2010 och 2011 gällande grundläggande kriterier. Även här har de gått fram 4 poäng gentemot år 2010.

Tidigare i denna rapport nämndes att lokalinventeringen ännu inte är slutförd, trots att den, enligt handlingsplan för tillgänglighet, skulle vara färdig under 2010. Vectura har inventerat Higabs lokaler och skall nu fortsätta med de lokaler som ägs av Akademiska Hus. Tabell 3 nedan visar att "stor del av lokaler" skall vara inventerad. Det förefaller alltså inte som att inventeringen måste vara slutförd för att erhålla "poäng" av Handisam.

Tabell 2: Grundläggande kriterier, svaren från Göteborgs universitet

Grundläggande kriterier	2010	2011
Har handlingsplan	Ja	Ja
Utsett samordnare	Ja	Ja
Inventerat stor del av lokaler		Ja
Inventerat skriftlig		Ja
Inventerat kommunikation		Ja
Inventerat webbplatsen		Ja
Åtgärdat lokaler (publika utrymmen)	Ja	Ja
Åtgärdat lokaler (personalutrymmen)	Ja	Ja
Ingår i brandskyddsarbetet	Ja	Ja
Utbildat rekryterare/personalansvariga	Ja	Ja
Rutiner för alternativa format	Ja	Ja
Alternativa format går att beställa, anges i publikationer	Ja	Ja
Anpassat webbplatsen	Ja	Ja
Summa	8	12
<i>Förändring från 2010</i>		+4

Nedan följer svaren från Göteborgs universitet åren 2010 och 2011 gällande kommunikation och information. Här är poängen desamma mellan åren 2010 och 2011.

Tabell 3: Kommunikation och information, svaren från Göteborgs universitet

Kommunikation och information	2010	2011
Kommunicera via Taltjänst	Ja	Ja
Kommunicera via TeleTal	Ja	Ja
Kommunicera via förmedlingstjänst för Texttelefoni	Ja	Ja
Kommunicera via förmedlingstjänst för Bildtelefoni	Ja	Ja
Information på lättläst svenska		
Information som inläst	Ja	Ja
Information på Daisyformat*	Ja	Ja
Information på inspelat teckenspråk	Ja	Ja
Information i Word- eller tillgänglig pdf	Ja	Ja
Webbplatsen har tydlig struktur	Ja	Ja
Webbplatsen har tydlig och överskådlig formgivning	Ja	Ja
Webbplatsens språk är enkelt, tydligt och begripligt	Ja	Ja
Webbplatsen har information på lättläst svenska		
Webbplatsen innehåller teckentolkad information		
Webbplatsen har alt-texter som beskriver bilder	Ja	Ja
Summa	12	12
Förändring från 2010		0

*Daisyformat betyder Digitalt Audiobaserat Informationssystem

Nedan följer svaren från Göteborgs universitet åren 2010 och 2011 lokaler, myndighetens huvudkontor, vilken borde avse huvudbyggnaden i Vasaparken. Även här är poängen desamma mellan de båda åren.

Tabell 4: Lokaler, svaren från Göteborgs universitet

Lokaler (avser endast myndighetens huvudkontor)	2010	2011
Reserverad parkeringsplats inom 25 m från entrén	Ja	Ja
Framkomlig gångväg till entré för person som använder rullstol	Ja	Ja
Entré i marknivå eller ramp/hiss	Ja	Ja
Automatisk dörröppnare i entré	Ja	Ja
Ingen tröskel eller högst 25 mm och avfasad tröskel	Ja	Ja
Toalett med plats för eldriven rullstol	Ja	Ja
Ögonhöjdsmarkering på stora	Ja	Ja
Tal i hissarna	Ja	Ja
Tal i hissar som informerar om våning		
Kontrastmarkerade trappor		
Kontrastmarkerade dörrar		
Skyltar lätta att hitta och läsa		
Hörselteknisk utrustning finns i minst en lokal	Ja	Ja
Avråder användning av parfym		
Pälsdjursförbu	Ja	Ja
Inga allergiframkallande växter		
Inget starkt doftande rengöringsmedel	Ja	Ja
Summa	11	11
Förändring från 2010		0

3.3 Resultat för tillgänglighet

Enligt de regler, promemorior och handlingsplaner utfärdade av riksdagen, Boverket och Handisam förefaller Göteborgs universitets handlingsplan för tillgänglighet att vara uppdaterad och inneha de konkreta mål som den förväntas ha. Utöver "**Handlingsplan för tillgänglighet**" innehåller även "**Likabehandlingspolicyn**"³⁶ vid Göteborgs universitet mål för fysisk tillgänglighet.

Lokaler

För att personer med funktionshinder ska kunna besöka, studera och arbeta vid Göteborgs universitet ska lokalerna vara tillgängliga. Det är viktigt att kunna förflytta sig till och i universitetets lokaler och att dessa anpassas till personer med olika funktionshinder.

Även dessa mål synes stämma väl överens med riksdagens föreskrifter.

³⁶ Policy, Dnr F 1 780/07, sidan 5.

4. MÅL GÄLLANDE DEN FYSISKA TILLGÄNGLIGHETEN VID DE OLIKA FAKULTETERNA 2011

Målen gällande den fysiska tillgängligheten skall konkretiseras och preciseras i de årliga likabehandlingsplanerna. Likabehandlingsplanen skall innehålla en förteckning över vilka åtgärder som skall prioriteras och påbörjas eller genomföras under det kommande året. Detta skall åiterrapporteras på fakultetsnivå eller motsvarande respektive institutionsnivå eller motsvarande.³⁷

Synpunkter kring brister i tillgänglighet för personer med nedsatt funktionsförmåga skall hanteras dels genom linjeorganisationen dels genom arbetsmiljö- och likabehandlingsarbetet.

4.1. Humanistisk fakultet

Vid humanistisk fakultet finns det en mening om fysisk tillgänglighet med i deras likabehandlingsplan.³⁸ Denna mening säger dock inget om målen för 2011.

*Ökat fokus på anpassning av för personer med funktionsnedsättningar.
Ansvar: dekanus*

4.1.1. Institutionerna

Även institutionerna skall ha lokala likabehandlingsplaner och vid humanistisk fakultet är det tre institutioner som nämner den fysiska tillgängligheten i sina likabehandlingsplaner för 2011. Dessa är Institutionen för historiska studier³⁹, Institutionen för språk och litteraturer⁴⁰, samt Institutionen för svenska språket.⁴¹

4.2. Samhällsvetenskaplig fakultet

Vid samhällsvetenskaplig fakultet är likabehandlingsplanen⁴² inte uppdaterad inför 2011.

4.2.1. Institutionerna

Vid samhällsvetenskaplig fakultet finns tre institutioner som har inkluderat tillgänglighet i sina respektive likabehandlingsplaner. Dessa är Institutionen för socialt arbete⁴³, Sociologiska institutionen⁴⁴ och Statsvetenskapliga institutionen⁴⁵. Likabehandlingsplanen vid Institutionen för socialt arbete gick egentligen ut 2010, men efter kontakt med institutionen har den förlängts till 2012-03-01. Detta är inte förenligt med lagen som säger att planerna skall upprättas varje år.

4.3. Handelshögskolan

Handelshögskolan har följande mål i sin likabehandlingsplan⁴⁶ vad gäller fysisk tillgänglighet.

³⁷ Handlingsplan för tillgänglighet 2009-2012, Dnr A 11 952/09, sidan 3.

³⁸ Handlingsplan för likabehandling vid Humanistiska fakulteten 2010-2011.

³⁹ Likabehandlingsplan, institutionen för Historiska studier, Göteborgs universitet

⁴⁰ Handlingsplan för likabehandling 2010-2011, Institutionen för språk och litteraturer vid Göteborgs universitet.

⁴¹ Likabehandlingspolicy 2011, Institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet.

⁴² Handlingsplan för likabehandling, fastställd av Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden 2007-10-23, reviderad 2010-02-02.

⁴³ Likabehandlingsplan 2009-2010.

⁴⁴ Handlingsplan för likabehandling 2011-2013.

⁴⁵ Likabehandlingsplan 2010-2011, Statsvetenskapliga institutionen.

⁴⁶ Likabehandlingsplan för Handelshögskolan, Göteborgs universitet 2011.

Mål

Handelshögskolan skall vara tillgänglig för alla som önskar komma i kontakt med skolan och det skall finnas en beredskap att kunna tillmötesgå personer med funktionshinder. Beredskapen består i att fastighetsintendenten är väl insatt i hur tillgängligheten kan förbättras i syfte att underlätta för personer med funktionshinder. Beredskapen består också i att studievägledarna, som ofta är de som kommer i kontakt med studenterna i ett tidigt skede av deras utbildning, har ett upplysningsansvar gentemot fastighetsintendenten, kursansvariga lärare och andra berörda samt har en viktig roll i att vara kontaktperson för dessa studenter. För personer med funktionshinder skall det vara lätt att hitta vem de skall vända sig till på skolan för att få det stöd de behöver.

Processåtgärder:

1. Kontinuerlig översyn vad gäller beredskap och tillgänglighet för personer med funktionshinder.
2. Säkerställa att studievägledarna är medvetna om att de har ett upplysningsansvar gentemot fastighetsintendenten, kursansvariga lärare och andra berörda, samt att de har en viktig roll i att vara kontaktperson för studenter med funktionshinder.
3. Kontaktuppgifter om vem man skall vända sig till när det gäller tillgänglighetsfrågor skall finnas på aktuell hemsida (se punkten Förebygga och förhindra trakasserier)

Ansvariga:

1. Fastighetsintendenten ansvarar för att en kontinuerlig översyn genomförs och att beredskap finns.
2. Fakultetsombudet ansvarar för att studievägledarna är väl medvetna om sitt upplysningsansvar och sin roll i att stödja studenter med funktionshinder.
3. Ombuden på respektive nivå, i samarbete med de personer som arbetar med information och personalfrågor samt berörda personer på fakultetskansliet, ansvarar för att information om vem man skall vända sig till i tillgänglighetsfrågor finns på aktuella hemsidor.

4.3.1. Institutionerna

Vid Handelshögskolan finns fem institutioner som har inkluderat tillgänglighet i sina respektive likabehandlingsplaner. Dessa är Ekonomisk historiska institutionen⁴⁷, Företags-ekonomiska institutionen⁴⁸, Gothenburg research institute⁴⁹, GRI, Juridiska institutionen⁵⁰, samt Institutionen för nationalekonomi med statistik⁵¹.

4.4. Sahlgrenska Akademin

Sahlgrenska Akademin har följande mål i sin likabehandlingsplan⁵² vad gäller fysisk tillgänglighet.

Vid Sahlgrenska akademien ska nolltolerans gälla avseende kränkande särbehandling, trakasserier och diskriminering av såväl studenter som lärare (Sahlgrenska akademins måldokument för 2011–2013). Fortsätta arbetet med att underlätta studierna för studenter med dyslexi samt ge stöd till studenter med svårighet att hantera undervisningsspråket. Tillgänglighetsperspektivet ska tillämpas i fråga om lo-

⁴⁷ Likabehandlingsplan för ekonomisk-historiska institutionen 2011.

⁴⁸ Företagsekonomiska institutionens likabehandlingsplan 2011.

⁴⁹ Likabehandlingsplan för GRI 2011.

⁵⁰ Likabehandlingsplan, Juridiska institutionen.

⁵¹ Equal treatment plan for the department of economics, 2011.

⁵² Handlingsplan likabehandling Sahlgrenska Akademin 2011.

kaler, kommunikation och information, verksamhet och bemötande samt vid upphandling.

Åtgärder att genomföra 2011:

- Informera lärare och studenter om möjlighet till språkhandledning.
- Arbeta för att tidigt under utbildning fånga upp studenter med språkhinder och lotsa dem till de stödinsatser som finns inom Sahlgrenska akademien och Göteborgs universitet.

4.4.1. Institutionerna

Institutionen för neurovetenskap och fysiologi⁵³ har en länk på sin hemsida som tar upp den fysiska tillgängligheten. Odontologiska institutionen har samma likabehandlingsplan⁵⁴ som fakulteten.

4.5. IT-fakulteten

Vid IT-fakulteten finns inte avsnittet om fysisk tillgänglighet med i deras likabehandlingsplan⁵⁵.

4.5.1. Institutionerna

Institutionen för data- och informationsteknik har inkluderat lite om fysisk arbetsmiljö i sin likabehandlingsplan⁵⁶. Dock anges inte vem som är ansvarig för att åtgärderna genomförs. Texten överensstämmer med den vid Institutionen för matematiska vetenskaper, vilken bygger på Chalmers tekniska högskolas mall. (Se 4.6.1.)

4.6. Naturvetenskaplig fakultet

Likabehandlingsplanen ligger på deras intranät och dit har endast behöriga tillträde. Efter att, på annat sätt, ha tagit del av handlingsplanen framgår det att de inte har med avsnittet om fysisk tillgänglighet.

4.6.1 Institutionerna

Vad gäller institutionerna så tas den fysiska tillgängligheten upp som fysisk arbetsmiljö vid två institutioner. Dessa är Institutionen för matematiska vetenskaper⁵⁷ och Institutionen för växt och miljövetenskaper.⁵⁸ Dock anges inte vem som är ansvarig för att åtgärderna genomförs vid Institutionen för matematiska vetenskaper. Texten överensstämmer med den vid institutionen för data- och informationsteknik vid IT-fakulteten. Även denna bygger på Chalmers tekniska högskolas mall.

4.7. Utbildningsvetenskaplig fakultet

Utbildningsvetenskaplig fakultet har följande mål i sin likabehandlingsplan⁵⁹ vad gäller fysisk tillgänglighet.

Mål: Att skapa en likvärdig arbets- och studiemiljö för personer med funktionshinder.

⁵³ <http://www.neurophys.gu.se/internt/likabehandling/>, Datum 2012-04-16.

⁵⁴ Handlingsplan likabehandling Sahlgrenska Akademien 2011.

⁵⁵ IT-fakultetens likabehandlingspolicy och plan.

⁵⁶ Mall för planerade insatser Jämställdhet och arbetsmiljö, Institutionen för data och informationsteknik.

⁵⁷ Mall för planerade insatser Jämställdhet och arbetsmiljö, Institutionen för matematiska vetenskaper.

⁵⁸ Likabehandlingsplan, Institutionen för Växt- och miljövetenskaper, Göteborgs universitet, 2010-2011.

⁵⁹ Likabehandlingsplan 2011.

***Aktiviteter för att nå målet:** Poängtera vikten av informationen kring tillämpning av Regelsamling för studier vid Göteborgs universitet då flera av dessa regler är av särskilt stor vikt för studenter med funktionsnedsättningar.*

***Ansvarig:** Prefekt/motsv. har ansvar på inst./motsv. och utser kontaktperson i tillgänglighetsfrågor. Denna person bör ha kännedom om relevant regelverk inom området funktionshinder.*

4.7.1. Institutionerna

Vid utbildningsvetenskaplig fakultet finns det två institutioner som har inkluderat tillgänglighet i sina respektive likabehandlingsplaner. Dessa är Institutionen för pedagogik och specialpedagogik⁶⁰ och Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande⁶¹. Texten är delvis samma som i den fakultetsövergripande likabehandlingsplanen.

4.8. Konstnärlig fakultet

Konstnärlig fakultet har följande mål i sin likabehandlingsplan⁶² vad gäller fysisk tillgänglighet.

*Tillgänglighet för funktionshindrade
Ökad information om stöd till studenter med funktionsnedsättning vid konstnärliga fakulteten*

Nuläge:

Studenter med funktionsnedsättning som behöver särskilt stöd för att kunna genomföra sina studier kan få hjälp med det. Universitetet kan t ex arvoda lektörer, ge möjlighet till hjälp med anteckningar, ge stödundervisning, täcka vissa merkostnader i samband med alternativa examinationsformer samt anställa assistenter åt rörelsehindrade studenter. Kunskapen om detta förefaller dock inte vara tillräckligt spridd på institutionsnivå.

Åtgärder att genomföra 2011:

Under 2011 ska likabehandlingsarbetet inom detta område ske i ökad samverkan och samordning med fakultetens lokala arbetsmiljökommitté, framför allt avseende frågor om fysisk tillgänglighet. Informationen till studenter med funktionsnedsättning om möjligheter att få stöd ska ses över och förbättras, och informationen till institutionerna ska utökas, exempelvis genom information på personaldagar.

Ansvariga för genomförandet:

Dekan och prefekter/motsv. i samarbete med fakultetens likabehandlingsombud och personalhandläggare.

4.8.1. Institutionerna

Vid konstnärlig fakultet tas de den fysiska tillgängligheten upp i fyra institutioners likabehandlingsplaner. Dessa är Filmhögskolan⁶³, Högskolan för fotografi⁶⁴, Steneby⁶⁵ samt Högskolan för scen och musik.⁶⁶ I de två förstnämnda står det i princip samma text som i fakultetens likabehandlingsplan.

⁶⁰ Handlingsplan för likabehandling 2011, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik.

⁶¹ Likabehandlingsplan 2011, Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande.

⁶² Likabehandlingsplan 2011, konstnärliga fakulteten.

⁶³ Likabehandlingsplan 2011, Filmhögskolan.

⁶⁴ Likabehandlingsplan 2011, Högskolan för fotografi.

⁶⁵ Stenebys likabehandlingsplan 2010-2011.

⁶⁶ Likabehandlingsplan läsåret 2010/2011, Högskolan för scen och musik (HSM).

4.9. Universitetsbiblioteket

Universitetsbiblioteket har följande mål i sin likabehandlingsplan⁶⁷ vad gäller fysisk tillgänglighet.

Universitetsbiblioteket ska vara en arbetsplats där alla erbjuds möjlighet att använda lokalerna och informationen på sätt som inte är diskriminerande. Allmänhet, studenter och anställda med olika typer av funktionsnedsättning ska efter var och ens förutsättningar och behov kunna kommunicera med universitetsbiblioteket och söka information på lika villkor.

Förslag till långsiktiga mål, åtgärder och insatser

- *Den fysiska tillgängligheten ska förbättras för användare med olika former av funktionsnedsättning.*
- *Vid upphandling och utveckling på universitetsbiblioteket ska tillgänglighetsperspektivet alltid beaktas.*
- *Fortsatt samverkan med Studentavdelningen och samordnaren för studenter med funktionsnedsättning.*
- *Universitetsbibliotekets webbsidor ska utvecklas och anpassas för olika former av funktionsnedsättning.*

Prioriterade åtgärder att genomföras under 2011

- *Ytterligare utveckla bibliotekets virtuella och fysiska tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.*

4.10. Resultat mål för den fysiska tillgängligheten

Fakulteternas likabehandlingsplaner skall ha konkreta mål gällande den fysiska tillgängligheten. Det har dock visat sig att tre fakulteter inte har med dessa mål i sina likabehandlingsplaner och en fakultet har inte uppdaterat målen inför 2011. Detta innebär att drygt hälften av fakulteterna följer de riktlinjer som finns. Vidare framstår det som något oklart huruvida vissa fakulteters mål stämmer överens med de mål som riksdagen föreskrivit d.v.s. *mindre nivåskillnader, tunga dörrar, kontrastmarkeringar, varningsmarkeringar, skyltning, belysning, balansstöd, ljudmiljö, fast inredning, parkeringsplatser för handikappfordon* skall åtgärdas.

Det har dock senare framkommit att humanistisk fakultet har i sin ***Återrapportering av likabehandling 2010-2011 inför likabehandlingsplanen 2012***⁶⁸ stipulerat:

6. Ökat fokus på anpassning för personer med funktionsnedsättningar

Ansvar: dekanus

Humanistiska fakulteten följer universitetets handlingsplan för tillgänglighet. Under 2010-11 har entréer och dörrar till korridorerna fått dörröppnare. Arbetet har inletts med att flytta ner kortläsare till rullstolshöjd. Stora hörsalen har i viss mån anpassats för rullstolar. Ett kontinuerligt arbete har lagts ner på våra webbplatser för att göra dem tillgängliga för användare med funktionshinder.

Ovanstående framgår även av arbetsmiljöprotokollen från humanistisk fakultet.

Även samhällsvetenskaplig fakultet har efter förfrågan inkommit med ett dokument som beskriver målen för tillgänglighet 2011.

⁶⁷ Handlingsplan för likabehandling vid Göteborgs universitetsbibliotek 2011.

⁶⁸ Rapport 2012-02-03 dnr V 3534/10, samt E-post från Mats Andrén, prodekanus, 2012-04-23.

Mål för tillgänglighet 2011

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden har ombetts inkomma med svar på hur och i vilka dokument de uppsatta tillgänglighetsmål som finns i fakultetens likabehandlingsplan kan följas upp. Fakultetens verksamhetsplan (www.samfak.gu.se/om/fakulteten/trycksaker) beskriver den verksamhet som bedrivits under ett år. Likabehandlingsplanen har inte innehållit tillgänglighetsmål, utan dessa tillämpas aktivt utefter behov. Det finns i verksamhetsplanen inte plats för att på detaljnivå ange alla åtgärder som vidtagits, varför följande lista kan användas:

- "Fyra dörrar i trapphuset vid Skanstorget 18 (Haga) har försetts med dörrautomatik",
- "En tröskel mellan matsal och entréhall på Sprängkullsgatan 25 (Haga) har tagits bort",
- "Ett taktilt golvstråk har installerats i entréhallen i Dragonen (Haga)",
- "Dörrar borttagna vid studieplatser i Annedalsseminariet",
- "Uppdaterat den taktila informationstavlan i Mediehusets entré",
- "Vid tre tillfällen under året har ronderingar med rörelsehindrade studenter tillsammans med representanter från Akademiska hus genomförts i Haga, Mediehuset och Annedalsseminariet. Ronderingar med Higab har också genomförts för övriga lokaler. Syftet har varit att inventera studenternas individuella behov, varefter anpassningar i Haga och Mediehuset gjorts. Dessa anpassningar innefattade bla skyddsräcke, borttagning av hörsalsstol, flytt av kortläsare och ändrade tider för dörrautomatik."

"Från år 2011 genomförs en samlad arbetsmiljörondering för de fakultetsgemensamma lokaler (inklusive studentpentryn), där kanslichef ansvarar för genomförandet.

I samhällsvetenskapliga fakultetens *Verksamhetsberättelse 2011*⁶⁹ i kapitlen *Lokaler* och *Systematiskt arbetsmiljöarbete* går att utläsa att det som står som åtgärdat, även går att hitta i fakultetens arbetsmiljöprotokoll.

Vad gäller institutionernas likabehandlingsplaner så är det tjugotvå av fyrtiotre institutioner⁷⁰, 51%, som har inkluderat någonting om fysisk tillgänglighet i sina respektive likabehandlingsplaner, låt vara att vissa av dem har samma text som fakultetens.

5. ARBETSMILJÖKOMMITTÈERNA

Denna text baseras på nuvarande lokala arbetsmiljöavtal från 1995.⁷¹ För närvarande pågår det en omförhandling mellan Göteborgs universitet, fackföreningarna och GUS om att träffa ett nytt avtal. Göteborgs Universitetet är indelat i arbetsmiljöblock. Varje arbetsmiljöblock skall vara indelat i arbetsmiljöområden. Det är den lokala arbetsmiljökommittén som beslutar om antal arbetsmiljöområden. En institution kan t.ex. vara ett arbetsmiljöområde och prefekt/motsvarande har att i sitt arbetsmiljöarbete samverka med arbetsmiljöombud, student-arbetsmiljöombud och de anställda och att genomföra internkontroll i samarbete med dessa.⁷²

⁶⁹ Samhällsvetenskapliga fakultetens Verksamhetsberättelse 2011, sidorna 34-36.

⁷⁰ <http://www.gu.se/omuniversitetet/presentation/universitetetisiffror/>. Datum 2012-04-13.

⁷¹ Arbetsmiljöarbetet vid Göteborgs universitet, Styrdokument Dnr F8 680/95.

⁷² Arbetsmiljöarbetet vid Göteborgs universitet, Styrdokument Dnr F8 680/95.

Vid Göteborgs universitet finns det en central arbetsmiljökommitté, CAMK, och 10 lokala arbetsmiljökommittéer, LAMK:

CAMK skall delta i planeringen av arbetsmiljöarbetet på arbetsstället, samt följa arbetets genomförande. Den skall noga följa utvecklingen i frågor som rör skyddet mot ohälsa och olycksfall, samt verka för tillfredställande arbetsmiljöförhållanden⁷³.

LAMK skall verka för en god arbetsmiljö genom planering och uppföljning av arbetsmiljöarbetet.⁷⁴ Vidare skall följande frågor behandlas på de lokala arbetsmiljökommittéernas möten.⁷⁵

- *föregående sammanträdesprotokoll, varvid vidtagna åtgärder redovisas,*
- *arbetsgivarens handlingsplaner enligt AML 3 kap 2a§,*
- *aktuella byggnads-, inrednings- och utrustningsfrågor,*
- *planering av arbetsorganisationsförändringar,*
- *planering av användning av ämnen som kan föranleda ohälsa och olycksfall,*
- *redogörelse för samt uppföljning av inträffade olycksfall, arbetssjukdomar och tillbud*
- *företagshälsovårdens rapporter om hälso- och arbetsmiljöundersökningar och övriga kartläggningar,*
- *behov av information och utbildning i arbetsmiljöfrågor för olika grupper,*
- *fråga som väckts av huvudarbetsmiljöombud, arbetsmiljöombud eller ledamot i arbetsmiljökommittén,*
- *centrala arbetsmiljökommitténs protokoll.*

De lokala arbetsmiljökommittéerna är:

Lokala arbetsmiljökommittén I, Humanistisk fakultet

Lokala arbetsmiljökommittén IIa, Samhällsvetenskaplig fakultet

Lokala arbetsmiljökommittén IIb, Handelshögskolan

Lokala arbetsmiljökommittén III, Sahlgrenska Akademin

Lokala arbetsmiljökommittén IV, IT-fakulteten

Lokala arbetsmiljökommittén V, Naturvetenskaplig fakultet

Lokala arbetsmiljökommittén VI, Utbildningsvetenskaplig fakultet

Lokala arbetsmiljökommittén VIII, Konstnärlig fakultet

Lokala arbetsmiljökommittén IX, Universitetsbiblioteket

Lokala arbetsmiljökommittén X, Gemensamma Förvaltningen, LUN

(Nummer VII finns ej)

5.1 Arbetsmiljöprotokollen

De lokala arbetsmiljökommittéerna arbetar mycket med att undanröja delar av de hinder som Boverket föreskriver d.v.s. *mindre nivåskillnader, tunga dörrar, kontrastmarkeringar, varningsmarkeringar, skyltning, belysning, balansstöd, ljudmiljö, fast inredning, parkeringsplatser för handikappfordon.*⁷⁶

⁷³ Arbetsmiljölagen 6 kap. 9 §.

⁷⁴ <http://www.gf.adm.gu.se/arbetsmiljo/>.

⁷⁵ Bilaga E Instruktion för huvudarbetsmiljöombudet vid Göteborgs universitet.

⁷⁶ Boverket, Enkelt avhjälpt i lokaler- dags att åtgärda, sidan 2.

Exempel ur arbetsmiljöprotokollen:

- *Hissarna stannar ej på rätt nivå. Kan skilja på ett par centimeter. Rullstolar kan ej köra rätt ut. Personal snubblar,*⁷⁷
- *Ny radonmätning att genomföras i biblioteket, ventilationsmätningar kommer att göras då man har problem med kyla i lokalerna på måndagar under vintertid, belysningen utanför biblioteksentrén kommer att förstärkas,*⁷⁸
- *Arbete med installation av brandlarm och nya dörrstängare på magnethållare med brandindikering har beställts och påbörjats,*⁷⁹
- *Störande ljud i ventilationssystemet i studentkorridoren,*⁸⁰
- *Öppnacknappen och handikappöppningen till entrédörren i språkskrapan fungerar dåligt när dörren är låst,*⁸¹
- *Handikapptoalett kommer att förses med en taklift, att akustikplattor kommer att monteras i vissa H-salar och ett språklabb samt att en del lärosalar kommer att utrustas med ny AV-utrustning,*⁸²
- *Stora och lilla hörsalens podier måste göras tillgängliga för rullstolsburna,*⁸³
- *Handikapptillgänglighet med dörröppnare på de toaletter som är markerade som HWC,*⁸⁴
- *Renovering av viktoriasalen omarbetning av entrén för handikappsanpassning,*⁸⁵

Det går också att utläsa ur protokollen att det inte alltid är helt självklart vem det är som skall ansvara för att undanröja hindren. I de flesta fall är det byggnadens ägare, men det kan även vara en verksamhetsutövare som hyr en lokal. Ofta är det praktiskt att börja med att kontakta byggnadens ägare, men hur ansvarsfördelningen mellan ägaren och verksamhetsutövaren ser ut behöver klargöras i det enskilda fallet.

Exempel ur arbetsmiljöprotokollen:

- *Värme och kyla diskuterades. Sekreteraren frågar hyresvärden om policy,*⁸⁶
- *att sekreteraren återigen kontrollera gränsdragningen och efterlysa skriftlig information om vem som ansvarar och bekostar handikappanpassningar i fakultetens lokaler,*⁸⁷
- *Akademiska hus håller på att se över och komplettera nödbelysningarna i nedre magasinen samt i trapphus till detta,*⁸⁸
- *Lösningssmedel kom in i lokalerna via ventilationssystemet. Åtgärd väntas från fastighetsägaren,*⁸⁹
- *Hyresvärden är vidtalad och att ett arbete har påbörjats om hur salarna kan bli mer handikapptillgängliga*⁹⁰

⁷⁷ Arbetsmiljöprotokoll 2008-05-08, 5§ Utbildningsvetenskaplig fakultet.

⁷⁸ Arbetsmiljöprotokoll 2007-05-21, 8§ Universitetsbiblioteket

⁷⁹ Arbetsmiljöprotokoll 2007-11-13, 8 § Humanistisk fakultet

⁸⁰ Arbetsmiljöprotokoll 2008-02-05, 4§ Humanistisk fakultet

⁸¹ Arbetsmiljöprotokoll 2008-09-11, 9§ Humanistisk fakultet

⁸² Arbetsmiljöprotokoll 2009-05-20, 6§ Humanistisk fakultet

⁸³ Arbetsmiljöprotokoll 2010-10-07, 7§ Humanistisk fakultet

⁸⁴ Arbetsmiljöprotokoll 2011-09-08, 5§ Humanistisk fakultet

⁸⁵ Arbetsmiljöprotokoll 2008-11-11, 7§ Konstnärlig fakultet

⁸⁶ Arbetsmiljöprotokoll 2010-11-25, 8§ Humanistisk fakultet

⁸⁷ Arbetsmiljöprotokoll 2011-09-08, 7§ Humanistisk fakultet

⁸⁸ Arbetsmiljöprotokoll 2009-03-11, 3§ Universitetsbiblioteket

⁸⁹ Arbetsmiljöprotokoll 2010-09-21, 12 §12 Konstnärlig fakultet

⁹⁰ Arbetsmiljöprotokoll 2010-10-07, 7§ Humanistisk fakultet

5.2 Resultat för arbetsmiljökommittéerna

Efter att ha tagit del av protokollen från de lokala arbetsmiljökommittéerna förefaller det som om de arbetar med det som Boverket föreskriver vad gäller tillgänglighet.

6. HANTERING AV BRISTER I TILLGÄNGLIGHETEN

I denna kartläggning har det framkommit att mål för tillgänglighet 2011 återfinns hos 56% (5/9) av fakulteterna samt Universitetsbiblioteket. Övriga 44 % (4/9) har inte tagit med detta i sina likabehandlingsplaner.

Enligt *Handlingsplan för tillgänglighet*⁹¹ skall både arbetsmiljöarbetet och likabehandlingsarbetet arbeta med att undanröja brister i tillgängligheten. I arbetsmiljöprotokollen framgår det tydligt att ansvariga arbetar med dessa brister, varför det också var av vikt att läsa protokollen från de olika likabehandlingskommittéerna. Efter att ha sökt efter dessa vid de olika fakulteterna samt universitetsbiblioteket var det endast Sahlgrenska Akademin som hade lagt upp sina protokoll från likabehandlingskommittén på webben.⁹² Övriga fakulteters protokoll gick inte att hitta.

För att på ett överskådligt sätt utröna i vilka dokument det framgår huruvida målen för tillgänglighet 2011 är uppfyllda eller ej, skickades en E-post till samtliga likabehandlingsansvariga vid samtliga fakulteter, samt universitetsbiblioteket.

Hej!

Jag har fått i uppdrag av GUS styrelse att se över den fysiska tillgängligheten för studenter (i första hand) vid Göteborgs universitet och det innebär bl.a. att gå igenom Handlingsplan för tillgänglighet, fakulteternas arbetsmiljöprotokoll, fakulteternas likabehandlingsplaner etc. Detta arbete skall under våren utmynna i en rapport om den fysiska tillgängligheten vid Göteborgs universitet. I varje fakultets likabehandlingsplan ingår en mindre del som handlar om tillgänglighet och vilka tillgänglighetsmål som skall vara uppnådda under 2011. Jag undrar i vilka dokument man kan se huruvida de uppsatta målen är uppnådda eller ej och vem/vilka det är som skall ansvara för detta.

Tack så mycket för hjälpen!

Sex personer 67% (6/9) besvarade förfrågan antingen via E-post eller telefon. Tre personer svarade aldrig. Förvaltningslagen stipulerar *Frågor från enskilda skall besvaras så snart som möjligt*.⁹³ En del har skickat länkar till olika personer som skall ansvara för frågorna och andra har skickat likabehandlingsplaner etc. Det förefaller vara svårt för en utomstående att hitta de underlag som visar huruvida målen för tillgänglighet enligt fakulteternas likabehandlingsplaner är uppfyllda eller påbörjade.

7. SAMMANFATTNING AV OBSERVATIONER I ANLEDNING AV DENNA UNDERSÖKNING

I Handisams uppföljning av den fysiska tillgängligheten och den rangordning som gjorts i anledning härav, hamnar Göteborgs universitet tillsammans med ett antal andra myndigheter på en delad andraplats. Detta är naturligtvis ett gott tecken. Dock gäller att den lokalinventeringsplan som skulle vara klar 2010 ännu inte är klar i mars 2012. Det förefaller således som att lokalinventeringen inte måste vara slutförd för att myndigheterna skall erhålla ”poäng” av Handisam.

⁹¹ Handlingsplan för tillgänglighet 2009-2012, Dnr A 11 952/09.

⁹² <http://www.sahlgrenska.gu.se/internt/jamstallldhet/jamstallldhetskommite/>. Datum 2012-04-13.

⁹³ Förvaltningslag (1986:223) § 4.

Därutöver kan nämnas att fakulteternas och institutionernas likabehandlingsplaner inte stämmer med Boverkets anvisningar gällande den fysiska tillgängligheten när det gäller undanröjande av hinder. Flera fakulteter har inte heller med tillgänglighet i sina likabehandlingsplaner.

Generell tillgänglighet får inte glömmas bort, eftersom den också omfattar tillgänglighet av information gällande ansvarsfördelning, beslut, utfall av uppföljningar och resultat gällande detta område. Här finns åtskilligt att göra för att förbättra denna typ av tillgänglighet. Exempelvis har Naturvetenskaplig fakultet valt att lägga sina likabehandlingsplaner på sitt intranet, vilket gör att det krävs särskild behörighet för att kunna ta del av desamma. Vidare ingår inte avsnittet fysisk tillgänglighet i dessa likabehandlingsplaner.

Generellt kan sägas att tillgängligheten av arbetsmiljöprotokoll och likabehandlingsplaner på Göteborgs universitets webbsidor är av blandad kvalitet. Vidare fungerar inte alltid sökfunktionen för pdf-filer gällande dessa dokument. Detta gör informationssökning, uppföljning av vad som görs och uppnådda resultat synnerligen besvärlig i vissa fall.

Generellt föreslås, med stöd av resultaten av denna undersökning, att en samlad webbplats på skapas och samtliga till området hörande dokument läggs upp på denna.

På denna webbplats föreslås samtliga likabehandlingsplaner, tillgänglighetsbeslut, arbetsmiljöprotokoll och därtill hörande dokument gällande såväl centralt fastställda beslut som fakulteters och institutioners planer och beslut läggas upp och vara sökbara med en lämplig sökfunktion.

Vidare borde ansvarsfördelning och delegationer framgå i ett samlat dokument. Detta skall gälla även om den som rättsligt råder över att åtgärder vidtas finns utanför Göteborgs universitet. Universitetet bör även i sådana fall ha utsett en kontaktperson som svarar för kontakt med Higab, Akademiska hus och andra ägare av byggnader och resurser som brukas av Göteborgs universitet.

Slutligen skall såväl utfall av uppföljningar som uppnådda resultat finnas tillgängliga och sökbara på denna webbplats.

Med en webbplats med ovan angivet innehåll tydliggörs ansvarsfördelningen, uppföljningen underlättas och bidrar härigenom till kvalitetsutveckling inom detta område.

REFERENSER

Arbetsmiljöarbetet vid Göteborgs universitet, Styrdokument Dnr F8 680/95.
Arbetsmiljöarbetet vid Göteborgs universitet, Styrdokument Dnr F8 680/95.
Arbetsmiljölagen 6 kap. 9 §.

Bilaga E. Instruktion för huvudarbetsmiljöombudet vid Göteborgs universitet.
Bortom fagert tal - om bristande tillgänglighet som diskriminering.
Boverket, Enkelt avhjälpt i lokaler- dags att åtgärda.
Boverket, Avhjälpna hinder.

En strategi för genomförande av funktionshinderspolicen, Regeringskansliet.
Förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken.
E-post från ansvarig, Håkan Nilsson, Göteborgs universitet, 2012-04-27.
E-post från Tove Westerberg, Lärarutbildningsnämnden, 2012-0425.
Equal treatment plan for the department of economics, 2011.

FN:s standardregler nummer 5.
Förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken.
Förvaltningslag (1986:223) § 4.

Handlingsplan för likabehandling vid Humanistiska fakulteten 2010-2011.
Handlingsplan för likabehandling 2010-2011, Institutionen för språk och litteraturer vid Göteborgs universitet.
Handlingsplan för likabehandling, fastställd av Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden 2007-10-23, reviderad 2010-02-02.
Handlingsplan för tillgänglighet 2009-2012, Dnr A 11 952/09.
Handlingsplan likabehandling Sahlgrenska Akademin 2011.
Handlingsplan för likabehandling 2011, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik.
Handlingsplan för likabehandling vid Göteborgs universitetsbibliotek 2011.
Handlingsplan för likabehandling 2011-2013.
Hur långt har du kommit i tillgänglighetsarbetet? Checklista för lokaler.

Likabehandlingsplan, institutionen för Historiska studier, Göteborgs universitet.
Likabehandlingspolicy 2011, Institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet.
Likabehandlingsplan 2009-2010.
Likabehandlingsplan 2010-2011, Statsvetenskapliga institutionen.
Likabehandlingsplan för Handelshögskolan, Göteborgs universitet 2011.
Likabehandlingsplan för ekonomisk-historiska institutionen 2011.
Företagsekonomiska institutionens likabehandlingsplan 2011.
Likabehandlingsplan för GRI 2011.
Likabehandlingsplan, Juridiska institutionen.
Likabehandlingsplan 2011, Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande.
Likabehandlingsplan 2011, konstnärliga fakulteten.
Likabehandlingsplan 2011, Filmhögskolan.
Likabehandlingsplan 2011, Högskolan för fotografi
Likabehandlingsplan läsåret 2010/2011, Högskolan för scen och musik (HSM).
Lokala arbetsmiljökommittén I, Humanistisk fakultet, åren 2007-2011.

Lokala arbetsmiljökommittén IIa, Samhällsvetenskaplig fakultet, åren 207-2011.
Lokala arbetsmiljökommittén IIb, Handelshögskolan, åren 2077-2011.
Lokala arbetsmiljökommittén III, Sahlgrenska Akademin, åren 2007-2011.
Lokala arbetsmiljökommittén IV, IT-fakulteten, åren 2007-2011.
Lokala arbetsmiljökommittén V, Naturvetenskaplig fakultet, åren 2007-2011.
Lokala arbetsmiljökommittén VI, Utbildningsvetenskaplig fakultet, åren 2007-2011.
Lokala arbetsmiljökommittén VIII, Konstnärlig fakultet, åren 2007-2011.
Lokala arbetsmiljökommittén IX, Universitetsbiblioteket, åren 2007-2011.

Prop. 1999/2000:79, Från patient till medborgare- en nationell handlingsplan för handikap-
politiken.

Policy, Dnr F 1 780/07.

Rapport 2012-02-03 dnr V 3534/10, samt E-post från Mats Andrén, prodekanus.

Samhällsvetenskapliga fakultetens Verksamhetsberättelse 2011.

Stenebys likabehandlingsplan 2010-2011.

Internetadresser

<http://www.boverket.se/Bygga--forvalta/Enkelt-avhjalpta-hinder/Regler/>.

<http://www.boverket.se/Tillganglighet/>.

<http://www.regeringen.se/sb/d/12477/a/147332>.

http://www.nypbl.se/wp-content/uploads/dokumentation_worksho.

<http://gu.se/omuniversitetet/vision/jamlikhet/verksamhetsomraden/Tillganglighet/>.

<http://www.gu.se/omwebbplatsen/tillganglighet/>.

<http://www.handisam.se/>.

<http://www.handisam.se/Fakta-och-statistik/Oppna-jamforelser/Oppna-jamforelser-2011/>.

<http://handisam.se/For-dig-pa-myndighet/Uppfoljning-av-myndigheternas-arbete/Enkat-till-myndigheter->

<http://www.gu.se/omuniversitetet/presentation/universitetetisiffror/>.

<http://www.gf.adm.gu.se/arbetsmiljo/>.

<http://www.sahlgrenska.gu.se/internt/jamstalldhet/jamstalldhetskommitte/>.

<http://www.sahlgrenska.gu.se/internt/jamstalldhet/jamstalldhetskommitte/>.